

Harjusta Inarijärvestä

Harjuksen järvikalastuksen suosio on kasvussa, mikä on hyvä asia. Monissa järvissä harjusta riittää kalastettavaksi paremmin kuin jokivesistöissä. Monien pienempien jokien kalastuspaine on kohtuuttoman suuri harjuskantaan nähden, varsinkin etelän harjusvesillä. Inarijärvi tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden kestävään harjuksen kalastukseen, sillä järven harjuskanta on niin suuri että sitä voi kalastaa hyvällä omallatunnolla ja kalastusalueita riittää.

Inarijärvi

Inarijärvi on Suomen kolmanneksi suurin järvi (1043 km²), syvin paikka virallisesti 92 m. Syvemmistäkin paikoista on havaintoja, mutta virallisesti syvempää ei ole löydetty. Inarijärveä on säännöstelty vuodesta 1942 lähtien Venäjän puolella sijaitsevalla Kaitakosken voimalaitoksella. Luvanmukainen teoreettinen säännöstelyväli on 2,36 m, mutta toteutuneessa säännöstelyssä, ns. ekologissa säännöstelyssä, vuotuinen vaihtelu on ollut keskimäärin noin 1,45 m. Tämä on 20 cm suurempi vaihtelu kuin järven ollessa luonnontilassa. Säännöstelyn johdosta vedenkorkeus on noussut keskimäärin noin puoli metriä.

Inarijärven säännöstelyn aiheuttaman kalataloudellisen vahingon korvaamiseksi määrättiin vuonna 1975 järveen kalanhoitovelvoite. Velvoitetta hoitaa Luonnonvarakeskus, Lapin Ele-keskuksen hyväksymän velvoitetarkkailuohjelman mukaisesti. Velvoiteistutus lajeina ovat taimen (3 kantaa), nieriä ja siika.

Suurimpia selkävesiä ovat Kasariselkä, Vasikkaselkä, Sammakkoselkä, Ukonselkä ja Satapetäjäselkä, jotka ovat niin suuria että pienellä veneellä niitä ei kannata lähteä ylittämään. Suurimpia saaria ovat Kaamassaari, Mahlatti, Hoikka- ja Leviä-Petäjäsaari, Viimassaari, Varttasaari, sekä Jääsaaret. Saaria Inarissa riittää, niitä on yhteensä 3318. Rantaviivaa kunnioitettavat 3308 kilometriä. Inarijärven vedet laskevat itäpuolella sijaitsevan luusuan kautta Paatsjokea pitkin Jäämereen.

Harjusta Inarilta

Inarijärven pitkä rantaviiva sopii harjukselle niin hyvin, että järvessä on todennäköisesti lukumääräisesti enemmän harjusta kuin missään muussa Suomen vesistöissä. Siksi sitä voikin yrittää joka matalikolta, lukuun ottamatta suurimpien selkien keskikarikoita. Niiden yksityiskohtainen esittely ei ole tarpeen, mutta joitakin paikkoja kannattaa pitää mielessä.

Harjukselle sopivia karikoita Inarilta löytyy runsaasti, ympäri järveä. Ilman venettäkin harjusta voi yrittää, mutta järven mittasuhteet ovat sellaiset että vene helpottaa kalastamista huomattavasti. Rannalta kalastuspaikkojakin kyllä löytyy, esimerkiksi järven pohjoisreunalta. Inarista reilu 20 kilometriä Utsjoen suuntaan kääntyy tie Näätämöön. Tätä tietä ajetaan n. 11 km ja kääntyy tie Jolnivuonoon, tämän tien varresta löytyy paikkoja josta veneetönkin voi Inarilla perholla harjusta pyytää. Matalaa rantaviivaa on runsaasti ja harjusta löytyy rannan läheisyydestä.

Tästä on vain noin kilometri itään veneellä tai kanootilla Hopeakivisaarille, jotka ovat erinomaisia harjuksen kalastus paikkoja. Matka mantereelta on sen verran lyhyt että se onnistuu mainiosti kanootillakin. Matalaa löytyy paljon ja kalastus kahlaamalla onnistuu.

Yksi mielenkiintoisimmista harjuksen kalastuspaikoista Inarilla on Koskivuono järven koillisosassa. Nitsijärven veden virtaavat tämän vuonon kautta Inarijärveen muodostaen pienen jokipätkän. Tämä lieneekin yksi järven varimmista harjuspaikoista. Helpoimmin sinne pääsee veneellä Nitsijärven puolelta. Isompia veneitä varten paikalla on venetie, jossa on rautatiekiskot, joita pitkin voi veneen vinssata vaijerilla järvestä toiseen.

Komeimmat maisemat ja suurimmat harjuksen löytyvät järven koillisnurkasta. Surnuvuono, Kyynelvuono ja Suolisvuono tarjoavat harjusvesiä vaikka useamman viikon harjusseikkailulle. Täällä kilonharjus ei ole harvinainen. Suurimmat ovat yleensä 1300–1400 g, yli 1500g painoiset ovat harvinaisia missä vaan, eikä Inarijärvi tee tässä poikkeusta. Koillis-Inarille päästäkseen vene helpottaa matkustamista olennaisesti. Kävelleenkin sinne voi toki mennä, mutta maasto ei ole kaikkein miellyttävintä vaellusmaastoa. Veneellä lyhin tie on Nitsijärven kautta.

Inarille ajan kanssa

Inarijärvestä saa eniten irti kun unohtaa kiireen. Järven mittasuhteet ovat sen verran isot, että kulkeminen vie aikaa kulki sitten veneellä tai jalan. Yhdellä kertaa ei kannatta edes yrittää tutustua koko järveen. Paikalliset sanovat että siihen menee koko elämä. Kannattaakin tutustua yhteen vuonoon tai järven osaan kerrallaan, kalastettavaa riittää joka vuonossa. Kannattaa myös muistaa että Inarijärvellä voi tuulla niin kovaa, että kulkeminen pienemmillä veneillä ei ole turvallisesti mahdollista. Tämäkin vaihtoehto on otettava huomioon aikatauluja laadittaessa. Sää tiedotukset kannattaa siis kuunnella matkasuunnitelmia tehdessä.

Inarijärvi tarjoaa moni ilmeisen harjuksen järvikalastus mahdollisuuden, jossa saalis varmuus on hyvää luokkaa ja erämaan tuntu on läsnä lähes järven joka kolkassa. Topeliuksen runoelma Inarijärvijärvestä:

*Oi, järvi Pohjolassa,
sa köyhä-maineinen,
ei toista maailmassa
sun laistas, poloinen;
siell' lymyss' olet vuoriston,
hylätty, halpa, arvoton.
Niin lyhyet on kesäs
ja talves pitkät on*

Ei enää pidä paikkaansa kuin kesän lyhyiden osalta. Inarin maine kalavetenä ei ole tyhjän päälle rakennettu, ja arvokin on nykyään hyvin tiedossa. Se tosin on totta, että toista samanlaista ei löydy maailmasta.

Luvat ja Metsähallituksen tuvat Inarijärvellä

<http://www.eraluvat.fi/kalastus/alueet/virkistyskalastuskohteet/lappi/1580-inarijarvi.html>

Jääsaari, autiotupa
Kahkusaari, autiotupa
Kaikunuora (Punainen tupa), autiotupa
Kärppätupa, autiotupa
Peiliniemi, hirsikota
Petäjäsaari, autiotupa
Pielpavuono, hirsikota
Pisteri, autiotupa
Suolistaipale, autiotupa
Suovasaari, hirsikota
Tyllylahti, hirsikota

Inarijärven Harjuksesta

Harjus saalis n. 10 000 kiloa (2000-luvulla 7540–11540). Siitä valtaosa saadaan saaliiksi vapavälinein, verkoista sitä tulee lähinnä muun kalastuksen yhteydessä. Ammattimaisen kalastuksen kohteena harjus ei ole.

Syys-huhtikuussa Tornion-, Teno-, Näätämön- ja Paatsjoen vesistöalueilta pyydetyistä harjuksista tehtyjen sukukypsyyttämittausten perusteella pieni osa harjuksista oli kutukypsiä jo 2-3-vuotiaana. 4-vuotiaista sukukypsiä oli 35 %. Sukukypsien kalojen osuus oli yli puolet ikäryhmästä kuitenkin vasta 5-vuotiaiden, keskipituudeltaan 33,1 cm mittaisten harjusten kohdalla. Koko aineistossa 5-vuotiaiden harjusten keskipituus vaihteli vesistöalueittain 30,7–37,0 cm:n välillä ja keskiarvo oli 33,0 cm. 6-vuotiaista harjuksista puolestaan jo runsas 75 % oli sukukypsiä ja niiden keskipituus oli koko aineistossa 35,5 cm.

Inarijärven harjus kasvaa hyvin ensimmäiseen kuttuun asti. Yli 50 % harjuksista on kutukypsiä 5-vuotiaana ja ne ovat silloin pituudeltaan reilun 30 cm mittaisia (kuva 1). Ensimmäisen kudun jälkeen kasvu hidastuu, ja sen jälkeen Inarijärven harjuksen kasvu on heikompaa verrattuna moneen muuhun lapin harjus kantaan (kuva 2).

Ravinnon käyttäjänä harjus on monipuolinen. Se kykenee siirtymään joustavasta ravinnosta toiseen, miksi se pärjää yleensä hyvin ravintokilpailussa muiden lajien kesken. Harjuksen pää, etenkin suu, on sen mallinen että pystyy vaivatta syömään sekä pohjasta että vedenpinnasta.

Reilu viikko kuoriutumisen jälkeen harjuksen poikanen on kuluttanut ruskuaispussinsa ja alkaa etsiä aktiivisesti ravintoa. Ne sieppaavat veden mukana kulkevia planktoneläimiä ja vesikirppuja. Vuoden vanhana harjukset ovat vajaan 10 cm kokoisia ja syövät jo aktiivisesti myös pinnasta, vaikka pääravinto koostuukin hankajalkaisten eri kehitysvaiheista ja etenkin surviaissääsken toukista. Pintavaiheen aikana niiden käyttäytyminen muuttuu aggressiivemmäksi ja ne alkavat myös puolustamaan omaa reviriään.

Aikuisen harjuksen ravinto vaihtelee vuodenajan mukaan. Talvella ja alkukesästä ravinto koostuu pohjaravinnosta, suosikkina vesiperhosen toukat. Kookkaat harjukset käyttävät myös jonkin verran kalaravintoa, lähinnä simppeja ja mutuja. Myös kotiloita löytyy yleisesti talvella harjusten mahoista. Muiden lohikalajien mäti kuuluu myös harjuksen ruokalistalle, mistä syystä sitä ei joillakin lohijoilla katsota hyvällä silmällä.

Kesällä harjukselle sopivan ravinnon määrä lisääntyy huomattavasti. Päiväkorentojen, koskikorentojen ja vesiperhosten kaikki kehitysasteet kelpaavat harjukselle. Myös muurahaiset ja muut hyönteiset jotka ovat joutuneet veden varaan ovat harjukselle kelpoista ruokaa. Erityisesti suuret aikuiset vesiperhoset ovat harjuksen suurta herkkua. Onpa ollut tapauksia että iso harjus on syönyt vedessä uivan sopulin.

Erilaisissa ympäristöissä elävillä harjuskannoilla esiintyy yhteisiä piirteitä kutupaikan valinnassa. Tärkeimpiä kriteereitä kutupaikan valinnassa on pohjan laatu, ihanteellisin on raekooltaan 16–32 mm olevaa sorapohja. Optimaalisin veden syvyys kutupaikoilla on 30–40 cm ja virtaus 50–60 cm/s. Järvillä kutu tapahtuu hieman syvemmälle ja pohjan laatu voi vaihdella enemmän. Veden laadun suhteen harjus on vaativa. Se tarvitsee kirkasta happipitoista vettä ja reagoi helposti veden laadun muutoksiin. Myöskään vedet joiden lämpötila

nousee säännöllisesti yli 20 asteen, eivät sovellu harjukselle. Inarilla säännöstely rajaa jonkin verran kutupaikkoja pois, mutta silti harjukselle ihanteellisia kutu-alueita harjukselle löytyy valita asti.